

Verdwenen oorlogsgraven in Westkerke...

Naar een verhaal van **Johnny Vanhee**

Langs heel wat wegen - meestal in de graskant - merken we regelmatig een kruisje op met wat bloemen en een foto. Het herinnert aan een smartelijk ongeval dat er op die plaats ooit plaatsgreep. Familieleden en vrienden koesteren op deze wijze een herinnering aan een dierbare die ze daarbij verloren.

Maar in andere tijden hadden de kruisjes langs de weg ook een andere betekenis. Bij het beëindigen van de Tweede Wereldoorlog kon men her en der langs de wegen of in de velden grafkruisen van gesneuvelde soldaten zien staan. Bij gevechten/schermutselingen ontbrak de tijd om de gevallen makkers met de nodige ceremonie en eerbied te begraven en gaf men hen een tijdelijke rustplaats vermoedelijk met de zekerheid dat ooit nog wel eens iemand zich om deze overledenen zou bekommeren.

Na de Tweede Oorlog zijn er in Westkerke langs de Gistelsesteenweg enkele jaren twee kruisjes blijven staan.

De redactieraad tekende het verhaal op van Johnny Vanhee en ging aan de slag om de gebeurtenis zo goed als mogelijk te reconstrueren.

Toen hij op een dag met zijn 98-jarige moeder (01) vanuit het landelijke Bekegem naar Gistel reed, even voorbij het centrum van Westkerke, vertelde ze plots: 'Hier hebben nog twee kruisjes gestaan van Duitse soldaten en ze zijn nog lang blijven staan na de oorlog. Ze stonden ongeveer te midden van het weideken nogal dicht tegen de grote baan, 2 kruisjes naast elkaar met een klein terpje aarde ervoor.

Het waren iemands kinderen, iemands echtgenoten, iemands vaders, Duitsers, Engelsen, Canadezen... Het waren mensen zoals jij en ik die misschien gedwongen waren om te gaan vechten...'

Dat was de aanleiding van mijn zoektocht, van het uitspitten en vele vragen stellen wat me tenslotte volgend resultaat opleverde:

In 1944 waren de Duitsers volop aan het terugtrekken in de richting van Brugge met paarden en karren en ander oorlogsmateriaal. Op dinsdag 5 september 1944 werd ter hoogte van de hoeve van Désiré Kimpe, langs de Gistelsesteenweg tegen over de Noordstraat, de terugtrekkende colonne Duitsers aangevallen door twee Engelse vliegtuigen met mitrailleurvuur aangevallen en beschoten. Zelfs in de omliggende dorpen waren verscheidene mensen getuigen van dit (lucht)gevecht. De balans van dit gevecht : twee Duitse soldaten werden getroffen en stierven ter plaatse. Ook enkele paarden werden getroffen en moesten afgeslacht worden. De twee soldaten werden ter plaatse begraven en zijn later na de oorlog – in 1948 – ontgraven en naar het Duits militair kerkhof in het Limburgse Lommel overgebracht waar ze een rustplaats kregen bij de ca. 38.000 gesneuvelden.

Door beenhouwer Vens werden de doodgeschoten paarden versneden en werd het vlees onder de inwoners van Westkerke verdeeld, vlees was tijdens de oorlogsjaren een grote zeldzaamheid geworden.

De twee gesneuvelde Duitse soldaten waren de in Hamburg geboren (24-10-1905) Otto Niebuhr, obergrenadier en de obergefreiter Friedrich Vitzethum (° Furth, 21-07-1901).

Tot zover het verhaal.

Historische context

Op 6 juni 1944 greep de landing van de geallieerden plaats in Normandië. Na de bevrijding van Frankrijk rukten de geallieerden verder op naar ons land en in de maand september 1944 greep de bevrijding plaats van West-Vlaanderen. De Duitsers in onze contreien moesten noodgedwongen terugtrekken richting binnenland dit onder druk van de snel oprukkende 4^{de} Canadese Infanteriebrigade. In Westkerke langs de Gistelsesteenweg trokken Duitsers volop terug in de richting van Brugge met paarden en karren en ander oorlogsmateriaal.

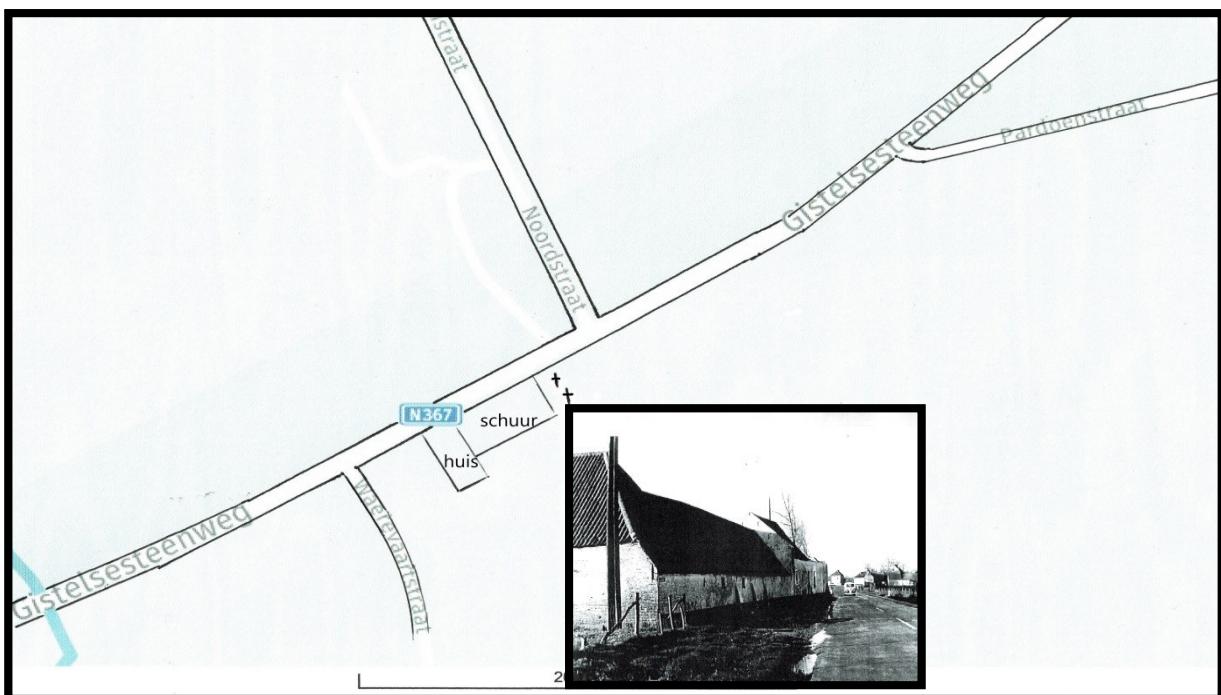
Confrontatie

Op dinsdag 5 september 1944 werd ter hoogte van de hoeve van Désiré Kimpe (02), langs voornoemde steenweg tegenover de Noordstraat, de terugtrekkende colonne Duitsers door twee Engelse vliegtuigen in scheervlucht aangevallen en beschoten met mitrailleurvuur. Het is gissen naar de aanleiding van deze actie. Provoceerden de Duitsers? Of was het een initiatief van de Engelse piloten? De verliezen situeerden zich aan de Duitse kant. Twee Duitse soldaten werden zwaar getroffen en stierven ter plaatse aan de opgelopen verwondingen. Ook enkele paarden werden gekwetst en dienden afgeslacht te worden (03).

Vermoedelijk om vooral logistieke redenen werden de gesneuvelden niet meegenomen maar werden ter plaatse begraven door hun medesoldaten.

De plaats waar de twee soldaten werden begraven werd met twee houten kruisjes aangeduid. Gedurende meer dan 4 jaren bleef deze plaats onaangeroerd.

Uiteraard herinnert niets meer op de plaats - nu een parkeerterrein van de Strohandel Roose, Oudenburg - waar ooit de twee kruisjes stonden aan wat er is gebeurd.



Situatieschets met de plaats waar beide graven zich bevonden.

De betrokken partijen

Zoals reeds vermeld ging het om een confrontatie tussen een Duitse eenheid en Engelse vliegtuigen. Wat de Engelsen betreft blijkt uit ingewonnen informatie bij het Royal Air Force Museum in Londen dat de piloten behoorden tot de 2nd Tactical Air Force die in die periode met verschillende eenheden vluchten uitvoerden over Noord-Frankrijk, België en Nederland. Om welke eenheid of om welke piloten het precies ging kon niet medegedeeld worden (04).

Wat de Duitse slachtoffers betreft kon gelukkig wat meer informatie worden verkregen. Het gaat om Otto Niebuhr en Friedlich Wilhelm Vitzethum.

Westkerke													
NAAM	VOORNAAM	GRAAD	EENHEID	GEBOR- N	PLAATS	STER- F	BLO- K	GRA- F	KERKHOF	DATU- M	OPMERKING 1	OPMERKING 2	Leeftij- d
NIEBUHR	OTTO	OGREN	1. LA. SCHTZ. BT L. 316	24-10- 1905	HAMBURG	5-9- 1944	40	600	WESTKERK E				38, 8931 5
VITZETHU N	FRIEDRIC H	OGEFR	STA. XIII. A. 281	21-7- 1901	FÜRTH/BAYE RN	5-9- 1944	40	599	WESTKERK E	25- 11- 1948			43, 1561 7

Otto Niebuhr maakte deel uit van het Landeschützen Bataillon 316, dat o.a. deel uitmaakte van de 'Festungsstammabteilung LXXXIX (06)'. Hij werd op 24 oktober 1905 geboren in Hamburg (Neustadt, Böhmkesstrasse 53, 3de verdiep) zijn ouders waren Otto Karl Hermann en Hélène Emelie Schwarze. In 1932 huwde Otto in Gardelegen in der Altmark met Elizabeth Niebuhr en ging het jonge gezin wonen in de Fruchtstrasse 17 te Berlijn. Otto werd door het mitrailleurvuur getroffen en overleed aan de gevolgen van zware hoofd- en rugkwetsuren.



Obergefreiter Friedrich Wilhelm Vitzethum werd op 21 juni 1901 geboren in Fürth (Bayern). Hij huwde in zijn geboorteplaats op 19 mei 1936 met frau Anna Karolina Feicht. Het jonge gezin werd op 27 september 1938 uitgebreid met een zoon die Walter gekerstend werd. Deze laatste overleed in 2020. Friedrich maakte deel uit van de Festung-Stamm-Truppen LXXXIX.

Herbestemming van oorlogsgraven

Westkerke was uiteraard niet de enige plaats in België waar Duitsers begraven werden in de omgeving waar ze sneuvelden. In de schoot van de Belgische regering was het Ministerie van Binnenlandse Zaken belast met de teraardebestelling van in België overleden en begraven Duitse militairen.

In het Belgisch Staatsblad dd. 26 oktober 1944 verscheen een onderrichting over het houden van toezicht op de in het Land gelegen begraafplaatsen van de geallieerde en Duitse Militairen.

Met een omzendbrief van 10 september 1945 verzocht Binnenlandse Zaken de gemeentebesturen een overzicht te bezorgen van Duitse graven. Westkerke wachtte blijkbaar deze omzendbrief niet af want op 31 januari 1945 verwittigde het gemeentebestuur van Westkerke in een schrijven het Ministerie van Binnenlandse zaken over deze twee graven:

'... hebben wij de eer Ued. Ter kennis te brengen dat er twee gesneuvelde Duitse militairen alhier te velde begraven liggen. De graven dezer militairen zijn gelegen op volgende plaats: In een veld gelegen langs den Staatsbaan Brugge-Gistel, links op het grondgebied der gemeente Westkerke op 20 meter afstand van de hoevegebouwen der hofstede bewoond door Kimpe Désirée. De graven zijn aangeduid met een houten kruis.'

Het duurde nog tot 1948 eer de twee Duitsers ontgraven werden en de lijken overgebracht werden naar het Duits militair kerkhof in het Limburgse Lommel (07) waar ze rusten in blok 40 in de graven 599 en 600.

In 1946 immers werd gestart met de aanleg van het kerkhof in Lommel waar de Duitse militairen die her en der in België begraven waren een laatste rustplaats vonden. De dienst Identificatie en Begraafplaatsen van Binnenlandse Zaken had de taak om de ganse operatie te leiden. Daar het ging om meer dan 30.000 lijken is het niet onlogisch dat de ontgravingen in Westkerke maar in 1948 gebeurden.

Bronnen en verklaringen

01. Margareta Proot, weduwe van Achiël Vanhee, geboren te Bekegem op 01-04-1923 en overleden te Torhout op 12-03-2022
02. De hoeve van Désiré Kimpe (° Westkerke 06-07-1874 en + 10-07-1954) werd ca 1972 gesloopt bij de heraanleg van de Gistelse steenweg. (*De Waerebrug eens een geheel, nu doormidden gesneden*)
03. Door de slagers-beenhouwers van Westkerke werden de doodgeschoten paarden versneden en werd het vlees – dat in de oorlogsjaren zeldzaam was – onder de inwoners van Westkerke verdeeld.
04. Mail van het Collections Enquiry Team van het vernoemde museum dd. 21 april 2022
05. Foto's: Stefaan Sabbe
06. LXXXIX. Legerkorps werd oorspronkelijk in 1942 gevormd. Dit korps was o.m. verantwoordelijk voor de verdediging van de Belgische kust, de Scheldemonding en de regio's rond Brugge, Gent en Antwerpen. Na de algemene terugtrekking volgend op de landing in Normandië verdedigden eenheden van dit Korps tot november 1944 posities in België (<https://www.archieven.nl/>)
07. De Duitse militaire begraafplaats (Deutsche Kriegsgräberstätte Lommel) is een begraafplaats gelegen in het Kattenbos. Hier rusten voornamelijk Duitse soldaten die gesneuveld zijn tijdens de Tweede Wereldoorlog. Daarnaast liggen er een kleiner aantal Duitse gesneuvelden uit de Eerste Wereldoorlog. Het is, voor wat de Twee Wereldoorlog betreft, de grootste Duitse militaire begraafplaats buiten Duitsland in West-Europa. De officiële inwijding vond plaats in 1959.
(nl.wikipedia.org/wiki/Duitse_militaire_begraafplaats_in_Lommel)
08. Privé archief Stefaan Sabbe met dank de 'Kriegsgräberfürsorge'
09. Oost over de Waere, 10 jg. Nr 2 – alg. reeks nr 30, anno 2006: Omer Kyndt : De bevrijding van Westkerke en Roksem 1940-1945
10. <https://archive.org/stream/firefly-collection-no.-8-soldaten>
11. Guy Cardeynaels, Educatief medewerker - Duitse oorlogsbegraafplaats ,Pädagogischer Mitarbeiter - deutsche Kriegsgräberstätte
12. www.heritage.com>ancestry
13. Ulf Bollmann, Genealogische Gesellschaft, Hamburg E.V.
14. Daniel Riecke, Generalagentur für Genealogie, GbR, Magdeburg